

Tři vzpomínky na Štědrý den

Za několik dnů zasedneme ke štědrovečerní večeři, v poklidu budeme rozjímat a dívat se na rozzářené tváře dětí při rozbalování dárků. Oslovili jsme tři pamětnice z Vidče, aby pro Spektrum Rožnovska zavzpomínaly na své dětské vánoční svátky prožité ve třicátých a počátkem čtyřicátých let dvacátého století.

V té době **Štěpánka Hanáčková, rozená Petruželová** (nar. 1928), žila v chalupě na dolním konci vesnice s bratry Jaroslavem a Ladislavem. Tatínek František (nar. 1899) se vyučil ševcem a pracoval ve Zlíně u firmy Baťa, maminka Barbora (nar. 1900) se starala o děti a malé hospodářství. Přes zimu bývala zaměstnána v rožnovské Brillově pletárně. Přivydělávala si též vyšíváním a to ne ledajakým! Patřila totiž do okruhu žákyň Amálie Gregorové ze Zubří, jejichž vyšívky byly známé nejen u nás, ale i v cizině.

V nové chalupě, postavené okolo roku 1934, se na Štědrý den už od rána uklí-

zelo, pekly se vdolky, zdobil stromeček. Dostali ho od Holčáků a visely na něm už opravdové baňky, které tatínek František koupil ve Zlíně. Byly krásné – zvláště ty perličkové, anebo muchomůrky či pestrobarevné ptáčky s kovovým připínáním. Na větvíčky se též zavěsily kostky cukru zabalené ve staniolu, cukroví a jablčka.

Peníze pod ubrusem

U Petruželů večeřeli okolo páté hodiny. To už muselo být vše připraveno: papírový betlém pod stromečkem a zapálené svíčky. Aby se rodiny držely peníze po celý rok, vsunula je pod ubrus. Na pro-

střeném stole voněly čerstvě napečené vdolky, vanilkové rohlíčky a slepovaná kolečka, misky s ořechy, jablíčky, fíky, pomeranči, svatojánským chlebem, který dovezl tatínek ze Zlína. V Baťově městě se dalo za časů první republiky sehnat téměř všechno.

Zazvonil zvoneček a rodina zasedla k štědrovečerní večeři. Od té chvíle nesměl od stolu nikdo odejít. U Petruželů mívali k večeři nudlovou polévku s máslovou zasmažkou a místo tradičního kapra jedli sardinky naložené v oleji, ke kterým přikusovali chleba. Pak se pustili do dalších dobrot ze stolu, dospělí popíjeli nezbytnou vařenku a děti čaj. Povídal se a hlavně se zpívaly koledy. Zbytek od večeře, tzv. štědráky, se donesly později dobytku a domácím zvířatům.

A jak to bylo s dárečky? „Žádné jsme

nedostávali.“ vzpomíná Štěpánka Hanáčková. Naštěstí měly Petruželovy děti v Příboře tatíčka a matičku, kteří jim posílali každoročně vánoční balíček s čokoládovými figurkami, perničky a knihami. Jednou dokonce dostala malá Štěpánka panenku a bratr Jaroslav dřevěného koníka.

Zpívání koled

Podobně prožívala Štědrý den rodina Hajná z domku č. 273 na horním konci Vidče. **Jiřina Jurčová, rozená Hajná** (nar. 1928) vzpomíná: „Ještě v noci pekla maminka Barbora (nar. 1905) vdolky. Přes den se nic nevařilo, ale práce bylo i tak dost. Uklidili jsme pec, vyčistili sporák, vydrhli zbytek prkenných podlah a stůl pokryli vánočním ubrusem. Tatínek Julius (nar. 1902) se postaral ve chlévě o dobytek, pomáhal s uklídem a odpoledne začal zdobit stromeček, který sám už předem donesl z lesa. Opravdové baňky koupil v Ostravě, kde na šachtě působil do roku 1932. Po velkém pracovním úrazu zůstal na invalidním důchodě, který byl slušný a uživil čtyřčlennou rodinu. Navíc maminka Barbora jako zručná řetizkovačka našla uplatnění v Brillově továrně v Rožnově.

Ke štědrovečerní večeři u Hajných podávali hrachovou polévku a jako druhé bramborový salát. Sice k němu neměli kapra, ale vždy se snažili sehnat nějakou rybu. Nechyběla vařenka, která příjmem provoněla kuchyni a dodala dobrou náladu. Recept byl jednoduchý: na másle se roztavil cukr do karamelu, pak se do něj přilila voda se skořicí a hřebíčkem a výcepní lihovina nebo silnější rezná. Směs se zahřála těsně pod bod varu a bylo hotovo.

Ani u Hajných děti dárečky nedostávaly. Po večeři se zpívaly koledy, rozkrojovala jablka a rozdávaly štědráky. Poté odcházela celá rodina na návštěvu ke stařeince (mamince paní Barbory), které pravidelně nosívali každé vánoce stejný dárek: látku na sukni nebo jupku.

Vánoce bez dárků

Téměř na samém konci Vidče žila v malé chalupě č. 315 rodina Křenkova.

Josef Křenek (nar. 1901) pracoval na šachtě v Ostravě a jezdil domů jednou za týden. O děti, kterých postupně přibývalo, se starala maminka Marie (nar. 1904). Její dcera **Anna Mičková, rozená Křenková** (nar. 1931) se na Štědrý den vždy moc těšila. Celá rodina držela půst. Maminka už od rána pekla zelnáky a tvarohové, makové a hruškové vdolky v domácí peci. Uklízelo se a děti připravovaly ozdoby na vánoční stromek. Do stříbrného staniolu balily ořechy, vybíraly nejhezčí jablčka a kousky pečeného cukroví. V kuchyni voněla vanilka, skořice a hřebíček,“ vzpomíná Anna Mičková.

Rodiče obstarali domácí zvířata a maminka začala vařit štědrovečerní polévku hřibovou s pohankou. Aby byla úroda i v příštím roce, pod svátečně nazdobený stůl dala okřínek naplněný zrním, cibulí, vajíčky a několika kousky brambor. Okolo sedmé hodiny večerní zasedla celá rodina ke stolu. Kromě už zmíněné hřibové polévky si k večeři ještě dávali zavináče s chlebem, které tatínek vozil ve velké krabici z Ostravy. A pak přišli na řadu všechny ty dobroty ze stolu: vdolky, cukroví, fíky, jablka, ořechy a další. Vánoční idyla u Křenků končila zpíváním koled, litím oliva, pouštěním ořechových skořápek se svíčkou po vodě či házením boty ke dveřím, aby se ukázalo, zda v příštím roce zůstane dotčený doma, anebo se rozletí do světa. Rodiče popíjeli vařenku, děti čaj a všichni si užívali pozvečerní atmosféry štědrovečerního večera, který byl i bez dárečků neopakovatelně nádherný.

Před desátou se rozezněly zvony na vídečském kostele a zvaly na vánoční mši. Ztemnělou vesnici, ve které ještě nebylo pouliční osvětlení, kráčely desítky lidí ke kostelu, aby v něm vzdaly hold narození Krista Pána. Mohutným prostorem svátečně vyzdobeného kostela zněly české koledy, které patří k nejkrásnějším na celém světě.

Jiřina Fabiánová

O dětském souboru Valašenka se mezi videčskými občany traduje, že je to jejich vzácné obecní stříbro. Vždyť už šedesát let úspěšně šíří místní lidové zvyky a tradice. První prosincový pátek ve videčském kulturním domě Valašenka představila pásmo tanců, písní a povídaní o mikulášské nadílce.

Foto: František Jaskula

☎ 571 655 010
www.vidce.cz

